

Waterschappen roepen hulp Rijk in

Op 4 november publiceerden de waterschappen een brief waarin zij een aantal mogelijkheden aangaven om kosten te besparen in het waterbeheer. Peter van Rooy juicht deze ontwikkeling toe, maar vraagt zich af of de voorgestelde maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd zullen worden en of ze voldoende resultaat opleveren.

Woensdag 4 november 2009 was voor ons waterland een historische dag. De eeuwenoude waterschappen riepen de hulp in van het Rijk om eindelijk tot doorbraken te komen in een slepende discussie over de verdeling van watertaken. In de afgelopen 25 jaar zijn hierover complete dijklichamen volgeschreven. En terecht. Jaarlijks kan van de vijf miljard die er in water omgaat, tot één miljard worden bespaard. Zo blijkt uit diverse onafhankelijke wetenschappelijke studies. In de wandelgangen deelde vrijwel iedereen de voordelen van minder bestuurlijke drukte en meer helderheid. In het debat prevaleerde gevestigde belangen, niet in de laatste plaats die van de waterschappen. Hierdoor zijn wezenlijke besparingen tot nog toe uitgebleven. Burgers en bedrijven betaalden het gelag.

Ondanks tal van commissies en akkoorden en een Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO-water) vanuit het ministerie van Financiën in 2004, hebben alle voorgaande kabinetten het water kostbaar gehouden. Zij zwichtten voor de lobby vanuit gevestigde institutionele belangen. Burgers en bedrijven betaalden toch wel en moeten bovendien accepteren dat hun straat of land af en toe onder water staat. Dat lijkt nou eenmaal bij klimaatverandering te horen, zoals bestuurlijke versnippering bij Nederland lijkt te horen. Maar onder druk wordt alles vloeibaar. De immense bezuinigingsoperatie van het huidige kabinet is voor het waterbeheer een buitenkans.

Nu het water Nederland aan de lippen staat, komt de Unie van Waterschappen met een dringend verzoek aan het kabinet om de organisatie van het waterbeheer via wetgeving een stuk eenvoudiger en doelmatiger te maken. De vrijwillige liefdesverklaringen tussen waterschappen, gemeenten, provincies, Rijkswaterstaat, waterleidingbedrijven en departementen hebben onvoldoende effect gesorteerd. De waterschappen bieden aan het rioolbeheer van gemeenten over te nemen. Sinds 1970 zorgen de waterschappen al voor waterzuivering. Met de overdracht ontstaat een volkomen logisch beheer van het afvalwatersysteem, zoals vrijwel overal in Europa. Een volgende stap is het onderbrengen van alle afvalwatertaken in afvalwaterbedrijven naar analogie van de drinkwaterbedrijven.

De waterschappen zijn ook bereid de integrale verantwoordelijkheid voor dijken en dammen op zich te nemen, met uitzondering van de nationale infrastructuur, zoals de Deltawerken en de Afsluitdijk. Die blijven bij Rijkswaterstaat, maar alle andere dijken gaan naar de schappen. Via het kabinet krijgen de provincies het aanbod hun vaarwegbeheer en muskusrattenbestrijding over te dragen. Aan de andere kant zijn de

waterschappen bereid hun wegbeheerstaak over te dragen. Door een dergelijke herverdeling van taken kunnen organisaties ontstaan die vrijwel het totale beheer van onze watersystemen als kerntaak functioneel en efficiënt uitvoeren.

De waterschappen erkennen dat ook zij toezicht nodig hebben. Bij voorkeur uitsluitend door het Rijk, dat ook verantwoordelijk blijft voor de normeringen. Om tot meer innovaties en slagkracht te komen, zijn de schappen bereid tot een verdere opschaling. In 2020 zijn er circa tien grote waterschappen over. Ook de waterschapsverkiezingen moeten anders; wellicht indirecte verkiezingen via gemeenteraadsleden.

Met het totale aanbod worden besparingen van enkele honderden miljoenen in het vooruitzicht gesteld. Het aanbod is dus zeer

betekenisvol. Nog een tandje verder en de kosten van het Deltaprogramma van Veerman kunnen met 'inverdieneffecten' worden opgevangen. Klimaatverandering verhoogt dan amper de maatschappelijke lastendruk. Het aanbod klinkt als een klok maar is vooralsnog papier. Omdat zeer grote druk nodig was om hiertoe te komen, zal ook de realisatie niet vanzelf verlopen. Nu het kabinet tijdens de ministerraad op 11 december 2009 het aanbod grotendeels heeft aangenomen, doet zij er bij de uitwerking goed aan keiharde eisen te stellen aan een nulmeting en aan feitelijk behaalde winsten op gezette tijkmomenten. Als die niet worden gehaald, dwingt de samenleving zonder twijfel een veel ingrijpender stelselwijziging af.

Peter van Rooy (directeur Accanto, voorzitter Waterbond en voormalig lid IBO-water)

Verkiezingsbanier van Waterschap Vallei & Eem.

